บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การเพิกถอนการกระทำหรือนิติกรรมที่กระทำไปแล้วตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

ชื่อผู้เขียน : นายนวชาติ ยมะสมิต

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา : 2541

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ไกรสร บารมีอวยชัย
3. อาจารย์ ธนวัฒน์ เนติโพธิ์

กฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้มากที่สุดเพื่อนำมาแบ่งปันแก่เจ้าหนี้ทุกคน ดังนั้น พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จึงบัญญัติให้มีการเพิกถอนการฉ้อฉลตาม มาตรา 113 และการเพิกถอนการโอนหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม มาตรา 114 และมาตรา 115

ในส่วนที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2486 มาตรา 113 มีปัญหาว่าอายุความ 1 ปี เริ่มนับแต่เมื่อใด ระหว่าง 1 ปีนับแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รู้ หรือ 1 ปีนับแต่เจ้าหนี้รู้ โดยมีความเห็นนักกฎหมายไว้ 2 แนวทาง คือ

ฝ่ายแรกเห็นว่า อายุความ 1 ปีนั้น ถือว่านับแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบเหตุที่จะเพิกถอน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2518)

ฝ่ายที่สองเห็นว่า อายุความ 1 ปีนั้น ควรนับแต่เจ้าหนี้ทราบเหตุที่จะเพิกถอน (คำพิพากษาฎีกาที่ 209/2521, 7923/2539)

หากใช้อายุความ 1 ปี นับแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รู้ ก็จะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ได้ลาภงอก กล่าวคือ ต้องมานับอายุความใหม่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ทั้งที่ได้รับโอนทรัพย์มานานแล้ว หรือได้ครอบครองทรัพย์มานานแล้ว จะขาดอายุความแล้ว

ต้องมานับอายุความใหม่ นับแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบ ซึ่งจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ได้ลาภงอก ในขณะที่อีกแนวหนึ่งให้นับแต่เวลา 1 ปี นับแต่เจ้าหนี้รู้ ก็เพราะว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้ร้องขอเพิกถอนทำแทนเจ้าหนี้

แต่เนื่องจากตัวบทบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน จึงต้องมาวิจัยว่า จะใช้แนวความคิดใดมาปรับใช้ถึงจะเป็นธรรมแก่ผู้ได้ลาภงอก หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งเป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ที่จะเพิกถอน

บทบัญญัติใน มาตรา 113 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำเป็นคำร้องขอเพิกถอน แต่ไม่มีบทบัญญัติห้ามเจ้าหนี้ที่จะมาใช้สิทธิขอเพิกถอนการฉ้อฉลตาม มาตรา 113 ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 เมื่อกฎหมายบัญญัติไม่ชัดเจนดังนี้ เจ้าหนี้สมควรเข้ามาขอเพิกถอนได้ การเพิกถอนของเจ้าหนี้มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้เลย กลับเป็นการช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะเพิกถอนทรัพย์สินของลูกหนี้กลับคืนสู่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ล้มละลายต่อไป อีกทั้งกรณีที่ทางด้านลูกหนี้ต่อสู้เรื่องอายุความต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และศาลมีคำสั่งยกคำร้อง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะเอาอายุความของเจ้าหนี้อื่นที่ยังไม่ขาดอายุความมาฟ้องอีกไม่ได้ เพราะจะเป็นการฟ้องซ้ำ หรือฟ้องซ้อนได้ แล้วแต่กรณี แต่ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิเจ้าหนี้อื่นที่จะมาฟ้องเพิกถอนได้อีก มิฉะนั้นถ้าหากไม่ให้เจ้าหนี้อื่นที่อายุความยังไม่ขาดมาฟ้องเพิกถอนได้ ทำให้เป็นผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นไป

เนื่องจาก มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 115 มิได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการคืนทรัพย์ตาม มาตรา 113 มาตรา 114 และมาตรา 115 แต่มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยให้คืนทรัพย์ที่เพิกถอนให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยลาภมิควรได้ จึงควรให้มีบทบัญญัติพิเศษต่างหากให้ชัดเจนจนบัญญัติให้คืนทรัพย์ที่ได้จากการเพิกถอน โดยบังคับตามหลักกฎหมายว่าด้วยลาภมิควรได้ ดังเช่นการคืนทรัพย์ให้แก่ผู้สาปสูญที่กลับมา ซึ่ง มาตรา 63 วรรคสอง บัญญัติให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยลาภมิควรได้ หรือในกรณีคืนของหมั้น หรือสินสอด เมื่อมีการผิดสัญญาหมั้น มาตรา 1437 วรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องลาภมิควรได้มาใช้บังคับ

ในบางกรณี เช่น ละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำไประหว่าง 3 เดือน ก่อนมีการขอให้ล้มละลาย และภายหลังนั้นสามารถถูกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพิกถอนได้ตาม มาตรา 115 และต้องมายื่นคำขอรับชำระหนี้ตาม มาตรา 92 โดยมาเฉลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้อื่น ซึ่งรู้สึกว่าไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกทำละเมิดที่ลูกหนี้ชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ได้รับเงินคืนจากลูกหนี้ฐานลาภมิควรได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 406 ตัวการลูกหนี้ผู้ต้องคืนเงินให้แก่ผู้จัดการ จัดการงานนอกสั่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 395 บุคคลดังกล่าวต้องมายื่นคำขอรับชำระหนี้และเฉลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้อื่น ทั้งที่โดยความเป็นจริงบุคคลดังกล่าวสมควรที่จะได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน ตัวอย่างเช่น ลูกหนี้ได้ทำละเมิดต่อ นาย ก นายก เป็นเจ้าหนี้ ต่อมาลูกหนี้มาชำระหนี้ให้ นาย ก ผู้ถูกทำละเมิดภายในเวลา 3 เดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลาย และภายหลังนั้นตาม มาตรา 115 ถ้าการกระทำของลูกหนี้มุ่งหมายให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็สามารถขอเพิกถอนได้ เมื่อศาลเพิกถอนแล้ว ผู้ถูกทำละเมิดต้องมายื่นคำขอรับชำระหนี้ตาม มาตรา92 โดยเฉลี่ยหนี้กับเจ้าหนี้อื่นโดยตนเองสมควรได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน ประเด็นข้อนี้พิจารณาดูแล้วไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกทำละเมิด ซึ่งสมควรได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนจากลูกหนี้

ในขณะกำลังเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มประราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 114 มาตรา 115 และมาตรา 116 โดนยระราชบัญญัติล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2542 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงวิจัยโดยเฉพาะ มาตรา 114 มาตรา 115 และมาตรา 116 ก่อนมีการแก้ไขเพิ่มเติม